

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVI. Idem probatur ex Patribus Latinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

Episcopi expulsionem; multos esse dicens in hoc mundo Regem non esse suum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundanum a sua sede expulsus.

DECIMVSTERTIVS IVSTINIANVS senior Augustinus in epistola ad Ioannem II. quæ habetur in Codice, in primo titulo: *Nec enim, inquit, patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quod non etiam vestra innotescat civitati, quæ caput est omnium sanctarum Ecclesiarum.*

CAPVT XVI.

Idem probatur ex Patribus Latinis.

HAM EX Latinis B. CYPRIANVS sæpe hoc docet. Sed antequam loca propria adferamus, explicandum est breuiter argumentum libri eius de unitate Ecclesiæ; inde enim alia eius testimonia clarius intelligentur. Igitur libri de unitate Ecclesiæ proprium est, ostendere in quo consistat Ecclesiæ unitas, ac primo monstrat, unde oriatur diuisio & hæresis. *Hoc eo fit, quod dum ad veritatis originem non reditur, neque caput quod nec Magistri cœlestis doctrina seruetur.* Vbi tria proponit. PRIMO, originem veritatis de Ecclesiâ; id est, unde cœlestis doctrina de Ecclesiâ. SECUNDO, caput Ecclesiæ, & quod à Christo diuersum. Nam paulò antè dixerat, omnes hæreticos Christum quærere, & tamen hîc ait, inde nasci omnes hæreses, quòd hæretici non quærunt caput Ecclesiæ. TERTIO, doctrinam cœlestis Magistri, id est, quæ sit doctrina Christi de Ecclesiâ & eius capite.

His propositis, mox declarat ista tria, dicens: *Loquitur inquit, Dominus ad Petrum; Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincunt eam: & eidem post resurrectionem ait; Pasce oves meas, &c.* Vbi Cyprianus docet originem veritatis de Ecclesiâ, quam dixerat quærendam, esse in his verbis Domini. Hîc enim cœpit doctrina de Ecclesiâ: & simul ter caput Ecclesiæ, quod quærendum dixerat, esse Petrum, doctrinam cœlestis Magistri, esse hæc eadem verba. Quæ paulò post subiungit, ac docet, Ecclesiam esse vnâ in radicibus

& capite, licet propagatione multiplicetur; & ponit tria exempla, lucis, fontis, & arboris. Quæ omnia sunt vnum in radice, & propagatione multiplicantur. Habemus ergo ex hoc loco, Petrum esse caput totius Ecclesiæ.

Quod autem hoc idem Romano Episcopo conueniat, declarat idem Cyprianus lib. 1. epist. 3. ad Cornelium, vbi loquens de schismate Nouatianorum, qui non agnoscebant Cornelium Pontificem, sic ait: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata; quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa; nemo aduersus Sacerdotum collegium quidquam moueret, &c.*

Aduersarij quidem respondent. hinc loqui Cyprianum de singulis Episcopis, & particularibus Ecclesiis, & velle dicere, in qualibet Ecclesia vnum debere esse ad tempus Iudicem & Sacerdotem. At si conferatur hic locus cum superiore, apparebit manifestè, loqui Cyprianum de Ecclesia vniuersa: Nam sicut ibi dixerat, inde nasci hæreses, quòd non quæritur caput; & explicuit caput totius Ecclesiæ esse Petrum: ita hinc dicit inde nasci hæreses, quòd non cogitatur vnus in Ecclesia iudex vice Christi, nimirum Cornelius; nam de eo loquitur. Quocirca paulò infra in eadem epistola, vocat Romanam Ecclesiam, Petri sedem, & Ecclesiam principalem, vnde vnitatis sacerdotalis exorta est.

Idem lib. 2. epist. 10. ad eundem Cornelium: *Miseramus, inquit, nuper collegas nostros, et ad Catholica Ecclesia vnitatem scissi corporis membra componerent; sed diuersa partis obstinata, & inflexibilis pertinacia non tantum radicis, & matricis sinum, atq; complexum recusauit, sed etiam adulterum & contrarium caput extra Ecclesiam fecit, &c.* Hinc apertè de Ecclesia Catholica sermo est, extra quam sunt Nouatiani. Ac dicit Cyprianus, non tantum noluisse Nouatianos redire ad Ecclesiam, & agnoscere radicem, & matricem, seu caput huius Ecclesiæ; sed etiam adulterum, & contrarium caput sibi constituisse. Sicut ergo Nouatianus fuit caput omnium Nouatianorum; ita Cornelius fuit caput omnium Catholicorum.

Idem lib. I. epist. 8. ad plebem vniuersam: *Deus vnus est, Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare cōstitui, aut sacerdotium nouum fieri, prater vnum altare, & vnum sacerdotium non potest. quisquis alibi collegerit, spargit.* Hic sanè sicut Deus vnus est, & Christus vnus, & Ecclesia vna numero, non sic Cathedra & Cathedra vna est numero, id est, cathedra quædam singularis, quæ totam Ecclesiam docet, & illa est Petri: ex quo quicumque colligit, spargit. Denique, lib. 4. epist. 8. iterum dicit Romanam Ecclesiam radicem, & matricem Cathedre Ecclesie.

At obiiciunt aduersarij, **PRIMO**, librum Cypriani de vniuersitate Ecclesie, vbi sic ait: *Episcopatus vnus est, cuius pars in solidum pars tenetur.* Ergo non est vnus Episcopatus Ecclesie. **SECUNDO**, obiiciunt epistolam Cypriani ad Quirinum, vbi Cyprianus in Concilio residens, ait: *Neque enim vnquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constitutum, sed tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegit, quando habeat omnis Episcopus pro licentia sui potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam in alio non possit, cum nec ipse potest alterum iudicare. Nos spectemus vniuersi iudicium Domini nostri Iesu Christi vnus & solus habet potestatem, & proponendi nos in sua gubernatione, & de actu nostro iudicandi.*

Respondeo ad **PRIMUM**, Episcopatus vnus est eo modo quo Ecclesia vna est: Ecclesia autem est vna eo modo quo multi arboris rami sunt vna arbor, multi riuus vna aqua, multi radij vna lux, vt ibidem Cyprianus dicit: Sicut etiam rami, riuus, & radii vnitas est ratione vnus capitis, id est, vni iudicis, fontis, solis, licet rami ipsi, riuus, & radij multiplicentur, ita etiam Ecclesia est vna, & Episcopatus vnus in radice, & in fonte, quamuis multæ sint particulares Ecclesie, & multiplices Episcopatus. Vnius igitur magni Episcopatus pars vnus Episcopis singulis in solidum pars tenetur, sed non æquale, neque eodem modo. Nam Petrus & eius successores tenent eam partem, quæ est veluti caput, & radix, & fons; ceteri tenent alias partes, quæ sunt veluti rami, & riuus.

Corpo heterogeneo
Est enim iste vnus Episcopatus (vt diximus) similis corpori heterogeneo, non homogeneo. ex quo sequitur, vt in eodem

eodem modo teneant Episcopi singuli partem huius Episcopatus. Nam sicut radix, licet sit pars, ut etiam est ramus, tamē sustentat, & regit ramos; & omnia quæ sunt in ramis, sunt etiam virtualiter in radice, non è contrario: ita etiam licet Ecclesia Romana, & Episcopatus Romanus sit pars Ecclesiæ vniuersæ, & Episcopatus vniuersalis, sicut est Ecclesia Tusculana & eius Episcopatus; tamen Ecclesia Romana regit Tusculanam, non contrà.

Itaque ex sententia Cypriani rectè colligitur, non esse Papam Romanum, solum Episcopum omnium Ecclesiarum: sunt enim & alij veri Episcopi, qui partem suam regendam susceperunt Ecclesiæ vniuersalis. Non tamen rectè colligitur, non esse Romanum Pontificem caput & pastorem Episcoporum omnium, & proinde etiam Ecclesiæ vniuersæ; quandoquidem pars, quæ ipsi regenda commissa est, eum locum habet in Ecclesia, quem habet radix in arbore, caput in corpore, & fons in aquarum riuulis.

Ad SECUNDVM dico, Cyprianum, cum ait: *Neminem se facere Episcopum Episcoporum*, loqui de iis, qui in Concilio illo Carthaginensi erant, nec includi ea sententia Romanum Pontificem, qui verè est Episcopus Episcoporum, & Pater Patrum, ut infra ostendemus, cum de titulis agemus.

Ad illud, quod ait, Episcopum non posse iudicari, nisi à Deo, sicut à solo Deo constituitur, dico intelligi debere in rebus dubiis, & occultis. Sic enim exponit B. AUGUSTINVS lib. 3. de Baptismo, cap. 3. nam his verbis Cypriani recitatis: *Opinor, inquit, in his questionibus, quæ nondum aliquatissima perspectione discussæ sunt, &c.* vbi docet, Cyprianum significare voluisse, singulos Episcopos in Concilio, dum res discutitur, posse liberè sententiam suam dicere, nec debere à præside tyrannicè cogi ad suam sententiam, antequam quæstio definita sit. Nam quod alioqui possit Pontifex iudicare & deponere Episcopos hæreticos, vel schismaticos manifestos, patet ex lib. 3. epist. 13. ad Stephanum Papam, vbi Cyprianus cum hortatur, ut iubeat deponi Episcopum Arelatensem, & alium constitui eius loco.

SECUNDVS OPTATVS Cypriani sententiam sequitur, de vnica cathedra totius Ecclesiæ, libro contra Parmen. 2. vbi dicit, quinque esse Ecclesiæ Catholicæ dotes, ac primam esse

esse vnicam & singularem Petri cathedram, in qua ab omnibus seruari debet vnitas. Eam verò singularem cathedram solum Petri, sed etiam successorum esse ostendit, enumerans Romanos Pontifices vsque ad Syricium. Et tandem concludit: *Igitur de dotibus supradictis cathedra est prima, quod probauimus per Petrum nostram esse.*

TERTIVS B. AMBROSIVS in cap. 3. primæ ad Theophilum: *Cum totus mundus, inquit, Dei sit, tamen domus Ecclesia dicitur, cuius hodie rector est Damasus.* Item contra Iulianum in Satyrum: *Percontatus, inquit, Episcopum est, si cum catholicis; hoc est, si cum Romana Ecclesia conueniat, quæso, Episcopi Catholici non sunt, nisi qui cum Romana Ecclesia conueniunt; nisi quia Romana Ecclesia caput Catholice Ecclesie? Item lib. 3. de Sacramentis, cap. 1. *Ignoramus, inquit, quod Ecclesia Romana hanc consuetudinem non habeat, cuius typum in omnibus sequimur, Romanam.* Et infra: *In omnibus, inquit, sequi cupo Ecclesiam Romanam, sed tamē & nos homines sensum habemus, qui alibi rectius seruatur, & nos recte custodimus.* Vbi notandum est, cum Ambrosius dicat, in omnibus se uelle sequi Romanam Ecclesiam, & tamen eam sequi nolit in conuentione non lauandi pedes recens baptizatis: illud, in omnibus intelligendum esse de omnibus necessariis, & ad salutem conuentionibus, alioqui secum pugnaret.*

QUARTVS B. HIERONYMVS in epist. ad Agrippinensem de Monogomia: *Ante annos, inquit, plurimos, cum uisum esset Ecclesiasticis inuare Damasum, Romana Urbis Episcopus, & Orientis atq; Occidentis synodicis consultationibus conuenerem, &c.* Vides, quomodo ex vniuersa Ecclesia, & totius terrarum orbe responsa tunc petebantur à sede Apostolica. Vnde in epistola ad Damasum de nomine hypostasis: *Quamquam, inquit, rui me terreat magnitudo, inuolat tamen humanitas à pastore presidium ouis peto. Cum successore piscatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tue; id est, cathedra Petri communitate consocior. Super illam petram edificatam Ecclesiam seruetur, & cunquē extra hanc domum agnum comederit, profanus erit, & qui in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuis. Et in fine: *Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum.**

cunq̄ue tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

Obserua PRIMO Hieronymum, qui Presbyter Antiochenus erat, tamen ouem se agnoscere Episcopi Romani. SECUNDO, confiteri Hieronymum, Damasum esse Petri successorem. TERTIO, cum dicit: *Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuae communionem confocior*, velle dicere, se primum Christo, deinde Christi Vicario adhaerere. Idem enim est, ac si dixisset; Ego neminem tibi, Damase Pontifex, nisi Christum praepo. QVARTO, a Hieronymo Romani Pontificis sedem fieri fundamentum eius domus & nauis, quae est Ecclesia vniuersalis: ac proinde Romanum Pontificem fieri caput totius Ecclesiae. POSTREMO, maluisse Hieronymum Romanae sedis Pontifici adhaerere, quam Episcopo suo proprio Paulino; qui tamen non vnus de turba, sed Patriarcha Antiochenus erat. Sic enim ait: *Non noui Vitalem, Meletium vespuo, ignoro Paulinum.*

Quare ipse etiam ERASMVS, qui alioqui iniquior esse solet Romanae Ecclesiae, in annotatione ad hunc locum, dicit, videri sibi Hieronymum his verbis asserere, omnes Ecclesias subiectas esse Apostolicae sedi. Quod est notandum aduersus novos haereticos, qui Erasmus habent pro oraculo.

At Calvinus obiicit PRIMO epistolam Hieronymi ad Nepotianum, vbi vnitatis exempla recensens Hieronymus, dicit: *Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus nititur. Nec addit, inquit Calvinus, vno capite tanquam vinculo omnes Ecclesias inter se esse colligatas.*

SECUNDO, obiicit non solum Calvinus, sed etiam Illyricus, Melanchthon & alij, epistolam ad Euagrium, vbi Hieronymus dicit: *Si auctoritas queritur, orbis maior est Urbe. Quid mihi proferas vnius Urbis consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercilium, in leges Ecclesiae vindicas? Vbicunque fuerit Episcopus, siue Roma, siue Eugubij, siue Constanti-nopoli, siue Rhegy, siue Alexandria, siue Tanis, eiusdem meriti est, & eiusdem sacerdotij; potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit.*

Ad PRIMVM dico, Hieronymum non omisisse vnum caput; nam cum ait: *Et omnis ordo Ecclesiasticus suis Rectoribus*

mittitur, indicat præter vnum Episcopum, vnum Archiepyterum, & vnum Archidiaconum, esse adhuc alias vnicum nimirum in singulis prouinciis vnum Metropolitanum, singulis regionibus maioribus vnum Primatem, in tota ecclesia vnum Pontificem. Alioqui non erit verum, in ordine Ecclesiastico vnum Rectorem.

Ad SECVNDVM dico, Hieronymum eo loco reprehendere malam quandam consuetudinem, quæ Romæ erat in tota Ecclesia Romana, vel in summo Pontifice; sed in conis tantum Romanis. Quoniam enim Diaconi parant, & curam habebant Theauri Ecclesiastici, paulatim cepiebant se præponere Presbyteris, & inter eos sedere; antiqua consuetudo sit, vt Presbyteris cum Episcopo sedentibus, Diaconi stent, non sedeant. De his ergo dicit: *Quid tibi profers vniuersæ Urbis consuetudinem? Quid paucitatem qua ortum est supercilium?*

Quod autem Romanus Pontifex non probaret eam consuetudinem, ibidem Hieronymus indicat; dicit enim absente Episcopo ausum fuisse Diaconum inter Presbyteros sedere. Illud autem, quod Hieronymus dicit; *Episcopus eiusdem meriti & sacerdotij*, verum est; sed intelligitur Episcopatu ratione ordinis, non iurisdictionis. Nec emendare voluit Hieronymus, maiorem esse ditionem Episcopi Alexandrini, quàm Tanensis; cum constet, illum tribus prouinciis; istum vni tantum ciuitatula præfuisse.

QVINTVS D. AVGVSTINVS in epist. 162. In Romano Pontifice, *Ecclesia semper Apostolica cathedra* siguit principatum. Item epist. 92. ad Innocentium: *Quia te Dominus gratia præcipuo munere in sede Apostolica collocauit, talemque temporibus præstitit, et nobis potius ad culpam negligenter accipere, si apud tuam Generationem, qua pro Ecclesia defendenda sunt, tacuerimus, quàm ea tu possis vel fastidiose, negligenter accipere, magnis periculis infirmorum meritorum Christi pastorem diligentiam, quasumus, adhibere generis. Quibus verbis petit AVGVSTINVS cum toto Concilio Mileuitano, vt Innocentius pastorem curam adhibere Ecclesie, coercendo Pelagianos, qui Palæstinam & Africam præcipue inficiebant. Quod certè non peteret, nisi Innocentium etiam Palæstinæ & Africæ Pastorem esse crederet. De*

de, cur non scribit Augustinus Patriarchæ Hierosolymitano, vel Metropolitano Palæstinæ, & primati Africæ Carthaginensi Episcopo potius, quàm Romano Pontifici; nisi quia sciebat, maiorem esse Romani Pontificis in Palæstina & Africa auctoritatem, quàm priorum Episcoporum.

Item in epist. 157. ad Optatum: *Me apud Cæsaram presentem venerunt, quo nos iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo, Apostolica sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas traxerat, &c.* Iusserat nimirum Zozimus, vt Episcopi Africæ apud Cæsaram Concilium celebrarent; & sanctus Augustinus parendum esse, & necessariò parendum Zozimo Papæ existimauit. Item lib. I. ad Bonifacium, cap. 1. *Non dedignaris, inquit, qui non alta sapias, quamuis altius presideas, esse amicus humilium.* Et infra: *Communis, inquit, est omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio, quamuis ipse in eo præeminens celsiore fastigio, specula pastoralis.* Vides hîc ab Augustino omnes Episcopos subiici fastigio celsiori Romani Pontificis.

SEXTVS S. PROSPER libro de ingratis: *Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, religione tenet, &c.* Et lib. 2. de uocatione Gëtiū, cap. 6. *Roma, inquit, per sacerdotij principatum amplior facta est arce regionis, quàm solio potestatis.*

SEPTIMVS B. VICTOR Vticensis lib. 2. de persecutione Wandalica, Ecclesiam Romanam caput appellat omnium Ecclesiarum.

OCTAVVS VINCENTIVS Lyrinensis in suo commentario: *Lege, inquit, sunt ibi quædam ad quosdam epistola sancti Felicis martyris, & sancti Iulij, & orbis Roma Episcoporum. Et vt non solum CAPVT orbis, Serum etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est à meridie beatissimus Cyprianus, à septentrione sanctus Ambrosius, &c.* Vides Romanum Pontificem vocari caput orbis terrarum.

NONVS CASSIODORVS lib. II. epist. 2. ad Ioannem Papam: *Vos, inquit, speculatores Christiano populo presidetis, vos Patris nomine vniuersa diligitis.* Et infra: *Quapropter nos decet custodire aliqua (erat enim Cassiodoro demandata cura vrbs Romæ à Rege Theodorico) sed vos omnia.* Et infra: *Sedes illa toto orbe mirabilis proprios tegat affectione cultores;*

qua licet generalis mundo sit prestita, & vobis etiam cognoscitur
localiter attributa.

DECIMVS BEDA lib. 2. hist. Gentis Anglorum, cap. 2. d.
primū (Gregorius) inquit, in toto orbe gereret pontificatum
& conuersis iam dudum ad fidem & veritatis esset Prælati
clesis, nostram Gentem catenus idolis mancipatam, Chri-
fecit Ecclesiam.

VNDECIMVS B. ANSELMVS lib. de incarnatione Verbi
cap. 1. dedicat librum Urbano Papæ his verbis: *Domine
Patri vniuersæ Ecclesie in terra peregrinantis, summo Pon-
fici Urbano frater Anselmus vitia peccator, habitu Monachi
sive iubente, sive permittente Deo, Cantuaria Metropoli-
catus Episcopus, debitam subiectionem cum humilibus serui-
& deuotis orationibus. Quoniam diuina providentia vobis
elegit sanctitatem, cui vitam, & fidem Christianam custo-
dam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad
alium rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem
tur in Ecclesia, & eius auctoritate corrigatur, nec vllius
rius, si quid contra errorem responderetur, ostenditur
prudencia examinetur.*

DVODECIMVS HVGGO de S. Victore, lib. 2. de Sacram.
parte 3. cap. 15. *Apostolica sedes, inquit, cunctis in orbe
præfertur Ecclesiis.*

DECIMVSTERTIVS B. BERNARDVS, (quem etiam
Caluinus pro se affert, & sanctum vocat, lib. 4. Institut. cap.
§. 22.) lib. 2. de considerat. *Age indagemus adhuc diligenter
quis sis, quam geras, videlicet pro tempore, personam in Ec-
lesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex, tu
pater Episcoporum, tu haeres Apostolorum, tu primatu Abel
bernatu Noë, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech
dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate
Petri, vñctione Christus. Tu es, cui clauis tradita, &
oues credite sunt. sunt quidē & alij cæli ianitores, gregum
pastores, sed tu tantò gloriosius, quantò & differētius seruas
que præ ceteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos
greges, singuli singulos; tibi vniuersi crediti, vni vnus. Non
modò ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor. Erant
fratres: Ergo iuxta canones tuos, alij in partem sollicitudinis, tu
plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorū potestas certis
est*

Etatur limitibus; tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa exstiterit, tu Episcopo cælum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Satana potes? stat ergo incöcussum privilegium tuum tibi, tam in datis claibus, quam ouibus commendatis. Hæc ille, vir sanctus, teste Caluino, & sine Caluino testibus innumerabilibus miraculis, at sanctitas vera sine vera fide esse non potest. Vera igitur fide S. Bernardus credebatur Rom. Pontificem esse pastorem Ecclesiæ vniuersæ.

Sed obiicit CALVINVS multa, quæ idem Bernardus contra abusus, & vitia Romanæ curiæ scripsit in libris de consideratione: quod videlicet ex toto orbe terrarum Romam occurrant ambitiosi, auari, simoniaci, qui Apostolica auctoritate ad honores Ecclesiasticos velint assumi. Sed hæc solutione non egent. Nam, vt idem S. Bernardus serm. 66. in Cantica, expressè docet: mali mores prælatorum non impediunt, quò minus illi prælati sint, & nos obedire teneamur: cum Dominus dicat Matth. 23. *Qua dicunt facite, secundum opera eorum nolite facere.*

Accedat VLTIMO Imperatoris Latini testimonium, sicut supra retulimus testimonium Imperatoris Græci. VALENTINIANVS in epist. ad Theodosium, quæ exstat inter præambulas ad Concilium Chalcedonense: *Debemus, inquit, dignitatem propria Generationis B. Apostolo Petro in nostris temporibus conseruare; quatenus beatissimus Romana ciuitatis Episcopus, cui principatum sacerdotij super omnes, antiquitas contulit, locum habeat & facultatem de fide, & sacerdotibus iudicandi.* Similia habentur in epistolis Gallæ Placidia & Licinæ Eudoxiæ Augustarum ad eundem Theodosium ibidem.

CAPVT XVII.

Idem probatur ex origine, & antiquitate primatus.

A TQUE hætenus quidem ex diuino iure, ex generalibus Conciliis, ex Pontificum sanctorum testimonio, ex consensu Patrum Græcorum & Latinorum, ostendimus; Romani Pontificis Ecclesiasticum